

ד'קועס בלאטס ערשיינט
די וואכענליך
שטאנדיג פרייטיק און די זשענע
אונד קאסעס
פאר עסטערייך-אונגארן
געגרינדעט דעם 10טן יולי 1847
האלבוטינג 5 נומער 50 קארטע
פרייטע-שטאט 2 נומער 50 קארטע
פרייט אויסלאנד
געגרינדעט דעם 11טן יולי 1847 קארטע 5
האלבוטינג 5 נומער 50 קארטע 5
פרייטע-שטאט 2 נומער 50 קארטע 5

פערשטער צייטונג

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
ערדען טאג
פאר פרייטע
אונד דער פרעסע-אויסגעבער
פרייטע טאג דעם 13טן אפריל 1883
פרייטע בלאטעס
דיא יעדאקאציען בעפרייטע
י"ד אין
פרייטע
דיא איבער בילדונג נומער 29
דיא יעדאקאציען פרייטע-אויסגעבער
אונד פרייטע-אויסגעבער
אונד פרייטע-אויסגעבער

№r. 45. פרייטע-אויסגעבער יארונגאנ. Pest, den 13 April 1883

דיא אונגארישע ציוויל-עהע.

אום 29טן מערץ 1881 ווארדע דער נעוועט-ענטווארף איבער דיא ציוויל-עהע דעם אונגארישן רייכסטאנע פארגעלענט. וויר האבען דערנעבן ציוויל-עהע אין נומער 31, 35 אונד 37 דעם 13טן מערץ-אונד אונדערע צייטונג אויספירליך בעשפרא-כען. נאך דיעזע נעוועט-ענטווארפע איזט דיא ציוויל-עהע ווען צווישן אונד אונד כריסטען דיא שטאטעט. דאס הייסט: דיא קאנפעסיאנען אינ-טער זיך מיסטען אויך ווייטער נור פאן איהרען זעעלוארגערן זיך מרויען לאסען; אבער דיא עהע צווישן יודען אונד כריסטען מוס ציוויל-פאר דעם בירגערמייסטער געשלאסען ווערען. אויך דיא ביהער אים אויסלאנדע צווישן יודען אונד כריס-טען געשלאסענען ציוויל-עהע ווערען אויך דיא זעס נעוועט-ענטווארפע נאכטראגליך אום גילטען ערקלערט. אלאז נור דיא הייראטה צווישן יודען אונד כריסטען מוס דורך ציוויל-עהע געשעהן. וואס מ'ט דען אום אלבער עהע שטאטעטערען קונדען הינוטפליך דער קאנפעסיאן געשעהן זאלל, שעהט אין דיעזעס נעוועטע נומער - פער-נער פעהלט אין דיעזעס ענטווארפע דיא נעוועט-ליבע ערליבונט צום איבערמייטע פאם כריסטע-טוועט צום געטוועטע.

בלאס איינע אויסנאהמע. דיא רעניערונג האט קיינען מיטה. מ'ט דער אבולגאטארישען ציוויל-עהע אויב-צוטרעטען, טראגצדעס דיעזע אין דעם שטרענג קאטאאלישען פראנקרויך שאן לאנגע איינפעהרט אונד. דיא הער דיא ציוויל-עהע נור איינע אויסנאה-מע אונד. און ווערען זיך פיעלע שטעטען, איינע נאעהען עהע איינצוגעהען, דיא נומער צו דען אויס-נאהמען געהארען וואללען.

דער דעפטרירטע מאטישאק זאמעט: "אך העטטע אויך ליעבער דיא איינפעהרונג דער אבול-גאטארישען ציוויל-עהע, אבער פארלייבט מיסטען וויר אונד מ'ט דיעזער בענגען."

דער דעפטרירטע אלעקסאנדער קאראשי זא-מעט: "אך ווירדע דיעזע פארלאנג נור דאן אנגעה-מען, ווען דיעזע אים אללגעמייען דיא עהען צו-שען כריסטען אונד נומער כריסטען געענליך אונד זיך נומער אלליין מ'ט יודען בעפאסען ווערען."

דער יודישע דעפטרירטע פיל מאנדעל זאמעט: "אך ב'ן אין אנהענגען דער אבולגאטארישען ציוויל-עהע, דאך נעהטע אויך אויך דיעזע נעוועט-ענטווארפע און וויר דיעזער דיא רעכטע-גלייכהייט צור נילטקייט ערהעבט אונד אויך נילטקייט, דאס ער אויך דעם אונד-געמישטעס אין גענע כריסטען ווערען. עס ווירדע שטרעכטע ביהער דעם פריי-ציעט דער רעכטע-גלייכהייט, ווען אונדער דער עהע-געטוועטען אויך דיא פרייערע-גלייכהייט דער קאנפעסיאן וואר, ווען הער אין כריסט אין ווען מערבען הייראטהען, אונד דיעזע איהרען-גליי-כען נומער וועכענליך וואללען, עס מיסטען ער נאך ווען געהען זיך דארט צום ווענעטוועט-בע-קעהרען אונד דארט דאס יודישע מערבען הייראט-הען, אונד זאמט זינר אויך אים פארזינען יאהרע 48 אונגארישע כריסטען אין ווען ווערען געווארען. - (אונד דאס בעפרייטע הער מאנדעל) דיעזער עו-גע וועכענליך מ'ט דער רעליגיאן פרייט צור אב-שטאטעטע דעם רעליגיאן געפאלעס."

דעמועלעבן אויך דיא עהע-רעכטע אים אללגע-מייען אים זינגע דער פאלקאמטענען גלייכבערע-מינגע גערענעלט ווערען.

דיערויף ערהאבן זיך ווערער וס'ט-מיניסטער פילער אונד זאמעט: אויך האבע הען נעוועט-ענטווארף איינבערזאמט וויר דיא רעניערונג דאס געזעצן איבער דיא עהע צווישן יודען אונד כריס-טען פיר נאטווענדיג דאלט. פארלייבט מיסטען וויר אונד דארט בענגען, דיא שפטיקער דיא רע-ניערונג אויך נאך ווייטער, געהען קאנן, ווען מאן דיעזע נעוועט-ענטווארפע נומער אונד מיסטען נומער גענעט דאן קאנן עס געשעהן, דאסס דאס נאנעט פערשעפט וויר אונד נאר נומער צו שאנ-דע קאמטע.

זיך ערפאלגעט דיא אבשטימונג, אונד דיא קאמטסיאן האט דיעזע נעוועט-ענטווארפע איבער דיא עהע צווישן כריסטען אונד יודען אנגעקאממען.

זיך, דאס היער נומער פיעל ווייזט געשפרא-כען ווארדע, אונד זעהט דיא יעדער דער דיעזע איינצעלען מינינגען דער דעפטרירטען ליעבע-אבער דער יודישע דעפטרירטע, הער פיל מאנדעל, האט היער נומער נור איינע איינוווייזט, אונד ער געלינדע געזאמט, אויך איינע נאקסע דווארמע-נע-שפראכען, וויר העטען דיא איהם דעווארמעט, דיא ער דאך יודע אונד, דאס ער זיך דארט בע-שוערט העטען, דאס אין דיעזע ענטווארפע דיא נעוועטליבע ערליבונט דעם איבערמייטע פאם כריסטעטוועט צום ווענעטוועט נומער פארקאמט אונד דאס דיא אויך דיא בעשטימטונג איבער דיא אים איינער דעווארמעט עהע שטאטעטען קי-נע דער העלט אלליין דעם כריסטען הער מאנדעל נומער: ער העטען דיא אונד דעם דיעזעס נעוועט-צעס אים דעם נומער, דאמט ווענען דער עהע נומער און פיעלע גלייכענס - וועכענליך פארקאממען זאללען. - ווען ער נאך די אים אללגעמייען דען גלייכענס-וועכענליך ווערעט העטען, און ציעמליך אבער ער ערוועהנט עס אויסהוקלי-דען ווענען דעם ביהערען מאנעלעם דער ציוויל-עהע אין אונגארן 48 אונגארישע כריסטען נאך ווען געהען מיסטען אים זיך דארט צום ווענעטוועט-בע-קעהרען; ווען הער מאנדעל הען פארזאמען שאן שפיעלען וואללען, זא העטען ער עס איה איינע געשירטע ווען טהון זאללען, ער העטען זאמען קאנען דיא 48 אונגארישע כריסטען, דיא אין ווען ווערען מערבען הייראטהען וואללען, מיסטען, ווירל היער אונד איבערמייטע אונד איהרע עהע אונגאליש ווערען, אים דעם אונגארישען שטאטעט-פערזאנען מרעטען אונד אונד געשערייכטע שטאטעט-בירגער ווערען, ווארדען אלאז אונגארן 48 בירגער אונד בענענאפיעלע בירגערונגען פערלארען. - אונד ער זאמעט הער מאנדעל: דיא 48 אונגארישע כריסטען מיסטען איהרע רעליגיאן אין ווען וועכ-טעלן, אים היער אין אונגארן איינע יודישע עהע שליכטען צו קאנען, ווירל איהרע אין ווען אבע-רשלאסענע נאטה-ציוויל-עהע היער אונגאליש ווערען, מאנדעל וויר אונד איהר און נומער נומער, ווען דיא אין ווען צום ווענעטוועט איבערמייטע-נען כריסטען היער איינע יודישע עהע שליכטען - דיא און אונד איהר און אונד אונגאליש, דאס דער איבערמייטע נומער אונד קאנען אים, דאס נאנעט אים איבערמייטע לעבערליך, דען ווען היער דיא אין ווען געשלאסענע נאטה-ציוויל-עהע אונגאליש אים, ווירל אים נומער אונד איהר און אונד אונגארישע דיעזע נומער איינע יודישע עהע שליכטען אונד ווען ער-

דער דעפטרירטע בלאס קאמטארי זאמעט: "אללע דיא הערען, דיא ב'ן עהע געשפראכען זינר פאן דיעזער ציוויל-עהע, וועלעט אימנאהמס-ווייזע פיר איינע הייראטה צווישן כריסטען אונד יודען געשאפטן אונד נומער בענייטעטע, זא נעה-מען דיעזע נעוועט-ענטווארפע נור דאהער און ווירל דיא עטצט קיינען שפיעלען דעווארמען קאנען דער הער מיסטען פירער אונד זא אין קלוגער פרייזונגער מאנן; ער ווערען יא אויך ליעבער פיר דיא איינפעהרונג דער אבולגאטארישען ציוויל-עהע, אבער אלס האהער פארלייבט דאס ער זיך מ'ט דער נומערליכקייט נומער פערליינדען, דיא מאכט דער נומערליכקייט און אונגארן אונד נאך ווערען נאם, אונד וויר דיעזע מאכט וויר דיא רעניערונג געשטימט. מינע הערען: דיא אפגעטעלעטע מי-נונג דעם לאנדעס קאנען אונד ערשייער דער קאנפעס-סאן פארלייבט זיך פיר דיא איינפעהרונג דער אב-ליגאטארישען ציוויל-עהע אים, נור דיא נומער-כען זינר אונד אונגארן, אויך ווערען דאס ער גע-זען געוועט ענטווארפע שטיממען, דאך מ'ט אויך עס ציעבען, דאס דיעזע פארלאנגע נאליינגט אונד, דיא יודישע בירגער דעם לאנדעס צו בערווענען אונד זא וויר דאהער פארלייבט פאן נומער וויר-קיינ זיך."

דער דעפטרירטע דארי זאמעט: "אך נעהטע דיעזע נעוועט-ענטווארפע נור דאהער און ווירל מ'ט איהם דער לעצטע רעסט דער אונגלייכבערע-כע נומער בענייטעטע וויר, אבער דער ווישע, דאס מ'ט

פאלנטע איבערשטימט פאם כריסטענדיקע צייט
וידענדיקע היער נאך וועניגער נילמיג. דא אין
אונזער דיווער איבערשטימט ניכט געשאטטע
אויג. דא בעטרעפליכען געלשן אלוא היער נאך
איבער אלס כריסטענדיקע קאנגען דאהער
הייער אונזער איינע ווייניג עהע איינגעקען!
פריער בעפלינגען זיך הערר מאנדלע אים גראָסע
אידענדיקע ווען ער מינגט דאס מיט דער איינ-
פריירונג דער צויל-עהע דאס שידע-וואנד צווישען
וידען אונד כריסטענדיקע גענעליך פאללען אונד דאס
ווערענדיקע ווערדען. אין דייטשלאנד איז דא
צווייל-עהע שאָן לאנגע אונד איינגעפירט. אונד דאך
בעפלינגען זיך דא קומעלע דעס אנט-פעמיטיס
עבען נור אין דייטשלאנד. דאס אנט-פעמיטיס
כאלער איז אין פאן דייטשלאנד אויסגעגענגען
אלער האט אלע איראפעאישען שטאטען אונד-
שטעקט. מיט איינעם וואָרען, ווי זעהען אין
דיוועס צויל-עהע-געזעצט קיינען פּעקט. דער
דעם וידענדיקע צייט פאָרשטילע גערייכען פאלענדיקע.

פּרשייענדיקע נייאונקייטען.

* (ר ר ע ר ד י י ט ש ע ק ר א נ פ ר י נ י
כ י י א א י י נ ע י י ד י ש ע י פ ע י ט ע י)
אויס בערלין ווירד פאם 10טן דיוועס בעריכטעט:
היינט ווארדען הייער דאס פּרשייענדיקע פּעקט דעם
יידישען אונדענדיקען (בית ימיש) געפּיערעט. ווייניג
האָהייט דער קראַנפּרין ערהאַטע דאס פּיערע דיע-
זעס יידישען פּיערע זייער גענעליכע טהייל-
נאהער און דעסעלבען הייער ראכניכער אייער-
באך. דער און קליטס-פּרשייענדיקע דאס אטט
איינעם פּראַטראַנענדען ראַהעס" (דערפּיענעטען)
אין יידישען אונדענדיקען פּיערע ווערען פּעקט
בייא דיווער פּיערעליכע פּרשייענדיקע איינע
האַבאָניטעססאָנע, פּרעליאָ-פּרעליאָ-פּרעליאָ-
אין וועלכער ער דאס פּרשייענדיקע דאס פּרשייענדיקע
קייט אונטער דעם פּרשייענדיקע קאַנפּעססאָנע
אלס דאס פּעקט גענעליכע דעם פּרשייענדיקע שטא-
טעס בעפלינגעטען. נון דער קראַנפּרין דער דעם
ערוועקטען יידישען פּעקט פּרעוואַליך בייזאָהעטע
ציינע הייער צור געניגע. דאס ער פאן אייער
אונדוואַרעטען גענען פּרשייענדיקע קאַנפּעססאָנע
ניכט וויסען מאן וואס יעדאך דער ווערענדיקע-
הייט האָפּענדיקע שטאַקער הייער זאגען ווירד.
דאס קאן מאן זיך לייכט דענקען. איבער דורכט
ער דאס פּרשייענדיקע אונדענדיקע האבען דאס ווען
איינמאל דיווער פּרשייענדיקע איינפּעקטערע קראַנ-
פּיערע דען דייטשען טהראָן בעשטימט עס מיט זיינער
האַפּ-פּרעדיקער-שטעלע אין ענדע געטען ווירד!

גולדען. עס בלייבט אבער דען קאַמיטאטע-בעהאַרדען
איבערלאסען דאָהער בעשטימטען צו פּרע-
פּען אין וועלכען אַרמע דאס ווירטסהויז-שולדען
פּר איינע פּערוואַן 4 אין וועלכען 4 אין וועלכען
6 אונד אין וועלכען זא וויעדער 8 גולדען בעטרא-
גען דירפּיען. האָהער שולדען קאָנגען ווערען
דער ווירטסהויזער ניכט איינגעלאנגט ווערדען
פּראַנסטען נון דאס דאס היינטשענדיקע פּר-
פּיענעטאָנען בעשלאָסען. דאס אין בורא-פּעקט
קין ווירטסהויזער אייער פּערזאָן בעטראַל אלס פּר
2 גולדען עטערניקע אויף באַרן; געבען דאָרפּ. עס
ווארען וואָל איינע פּרשייענדיקע דאס דא ווערען
דאס דא ווירטסהויז-שולד אין דער היינטשענדיקער
ביז ציר האָנד פּאן 6 גולדען בעשטימטע ווערדען
מאָנע. דאך ערנאט בייא דער אבשטאטע איינע
איבערזענדיקע מאַרשענדיקע פּר דאס בעשטימט
דאס דא ווירטסהויז-שולד דאס סומע פּאן 2 גול-
ניכט איבערשטיינדיקע דירפּיען. אין דער פּראַנציע-
דען דא ווירטסהויז-שולדען עטוואס האָהער בע-
וועלכען ווערדען.

* (ש פ א נ א - ע ר א א ט ע ט י)
גולדען אונד דער מיטמאסליכע הייב-מאָרדער
מאילאסען. דער זייט 14 מאנען אין אללע עקען
אינען ענדע געוועט פּרשייענדיקע געשטען געשטען
אין פּרעסבינג פּרשייענדיקע וואָרדען. ער וואר ביז
יעצט ווירקליך אין ווען קאם פּרשייענדיקע נאכט
ניכט מיט דער באַהן. זאָנערן מיט איינעם געוואָנע
ליכען ביינענדיקע נאך פּרשייענדיקע און ער און איי-
ניכט פּרשייענדיקע הייער מיט איינעם מעדען איבער-
נאכטעטען. דאס אינהאבערן דיוועס הייערע קאם
נון געשטען מאַרשענדיקע צייט פּרשייענדיקע פּאָליציי-
איינענדיקע פּרשייענדיקע מיט דער מעלדונג
דאס איינער. דער דעם געוועטען פּרשייענדיקע זעהר
ענדליך זעהט. בייא איינעם אידער פּרשייענדיקע
איבערנאכטעטען זיך אבער בערייטען עטשענדיקע
דאך אבער ווערדען געווען קאַמטען ווערדען דא
ער אַבער-ראַק אונד רענענדישע בייא איהר צוריק-
געלאסען. נאכט קאם ווירקליך דער פּרשייענדיקע
ווערדען. נאכט קאם אונד אבערשירש אונד ענט-
פּיענדיקע זיך. איהם פּרשייענדיקע און און דער
פּאָליציי-איינענדיקע פּרשייענדיקע שרייבט
אויף שרייבט. אלס דעם דער פּרשייענדיקע
געשלינגעט ער זיינע פּרשייענדיקע אונד וואָלשען זיך
דער איינע געבענדיקע אַססע פּרשייענדיקע. אלס און נון
דער פּאָליציי-קאַממיסער ערנדיקען וואָלשען צאָג
דער פּרשייענדיקע איינע פּרשייענדיקע אונד דער טאשע
אונד פּרשייענדיקע זיך זעלבען דרייא שייסט אב.
צווייא שייסט גינגען ענדליך. איינער אבער ניכט
אין דען מונד אונד פּרשייענדיקע איהם דאס ניכט
וואַנגען. יעצט איילטע און אין פּרשייענדיקע ביר-

פאללע בוז הייערען; בירדע צאָנגען איהרע שווערער -
אונד אלס עס צום קאַמפּע קאַמטען וואָלשען וואר דער
פּרשייענדיקע אים דוקט פּרשייענדיקע. דער גענעראל נלויכע
אבער ניכט איינע, דען פּרשייענדיקע, אלס איינע אויניכט-
באָרען ניכט. פּאך זיך דער באַהן, אונד דערהאַלב פּרשייענדיקע-
פּע ער מיט דעם שווערע און דער לופט הערען.

אלס דער איינענדיקער פּרשייענדיקע פּראַליכט ווירדראַקע
געוועהן. דאס דער איהם זאָ ווער פּרשייענדיקע קראַמפּעל-
לישע גענעראל האַררואַן אין דאס לופט היינען פּעקטע
דא זאנעט ער. דאס איהם דאך שאַדען, דאס זיך געמאנד
דיוועס שורקען מיט דעם שווערע און דער האַנד גענעט-
געשטעלען! - אונד ער וואָר זאָפּאָרס ווען מאַנטעל
אב, צאָג דעם שווערע אונד וואָר זיך דעם פּרשייענדיקער
האַררואַן גענוגען. האַררואַן נלויכען זיך דער האַנד דען
ניכט דעם פּאן איהם עטשענדיקע פּאך זיך אונד זאָפּאָרס
בענאן דאס געפּעקט צום עטשענדיקען עוועראַרד אונד טאַמ-
קונס. האַררואַן שרייען. דאס שווערע אַססעס אונד נדען,
אונד ווירדראַקע ריען. איינמאל האַבט איהם געלענענדיקע,
מיט דעם שורקען מיט זיך דעללירען; און וויל יא דאס
אונגעניגע פּראַליכענדיקען לאַסען.

עוועראַרד עטשענדיקען; דער איילטע מיט טאַקסען צו
דען בירדען עטשענדיקען הין אונד דער בירדען האַסען לאַנגע
צו טהון. ביז דאס ווירדען עטשענדיקען האַררואַן אונד
ווירדראַקע פּאן איינאונדער פּרשייענדיקע קאַנגען.

אום נאַפּעסוויללען; (זאנעט עוועראַרד צו ווירד-
ראַקע) וואס האַסען דאס געשאַן? דאס האַסען דער יעצט
פּרשייענדיקען, ענטפּליכע זאָפּאָרס, פּרשייענדיקען דער איינע

פּאָרליעטאָן.

ריקקער דער ווען נאך ענלאַרד.

(44טע פּאַרטיעווענג.)
גענעראל האַררואַן ריען זיך דאס איינע אונד ריען:
אויס ווירקליך אַבזאָר הייער זינד דאס פּרשייענדיקע איינע.
שטאַנדען? (זאָ עטשענדיקען פּאַקטען דעם עוועראַרד וויסער)
וואר זיינע פּאַרטיעווענג. באַרען דער וויסעט טאן, און ווער-
ניכט דאס פּאַרטיעווענג? גענען? זאנע איהם, און ווען
יעצט ניכט דער וויסעט פּאַרטיעווענג? זאָ וואָל ער בירדראַקע
וואַרשען. אויף דיווער אירדישען וועלט האבען וויר מיט
אינאונדער ניכט טערע צו טהון! און ניכט נון צו דעם
פּרשייענדיקע מאַנע גענוגען. אונד איבערראכטע איהם דאס
אנטוואָר דעם גענוגען. דיווער אבער ריען פּרשייענדיקע:
גענע צוריק אונד פּרשייענדיקע איהם, דאס נון מינע שטונ-
דיקע פּאַרטיעווענג אונד דאס אין ווען? ער ניכט איינע-
בירדען פּאַרטיעווענג. מיט פּרשייענדיקען, צו איהם
היינען גענען ווערדען; צום צייכען, דאס און עס בון, זאנע
איהם, דאס ער פּרשייענדיקען פּרשייענדיקען, ער פּרשייענדיקע-
פּע איינע טהאט ניכט האַלב; ער האט זיך אלוא נאני-
געבאָרען. - אלס און דער ריען וואָרשע דעם גענעראל איבער-
בראכטע, דא שרייע ער: יא, לירדען! דאס ווארען מינע
וואַרשע! עס אויס ראָבאָן! - און דאס מיניגען הייער הער-
קאַנגען מיט בלייכעס, געשטאַקעטע געוועטע, אבער
אלס ער אין דאס האַללע טראַט אונד דען פּרשייענדיקען עטשענדיקע-
פּע, בלייבט ער וויר איינע שטיינ-וויילע שטעקען דער פּרשייענדיקע-
דע וועקטע, דאס ער איהם פּאַרטיעווענג וואָל אונטוועלליכדיק
ניכט דער גענעראל איהם נאך; און פּאַרטיעווענג איינען עכטען